This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Über dieses Buch

Dies ist ein digitales Exemplar eines Buches, das seit Generationen in den Regalen der Bibliotheken aufbewahrt wurde, bevor es von Google im Rahmen eines Projekts, mit dem die Bücher dieser Welt online verfügbar gemacht werden sollen, sorgfältig gescannt wurde.

Das Buch hat das Urheberrecht überdauert und kann nun öffentlich zugänglich gemacht werden. Ein öffentlich zugängliches Buch ist ein Buch, das niemals Urheberrechten unterlag oder bei dem die Schutzfrist des Urheberrechts abgelaufen ist. Ob ein Buch öffentlich zugänglich ist, kann von Land zu Land unterschiedlich sein. Öffentlich zugängliche Bücher sind unser Tor zur Vergangenheit und stellen ein geschichtliches, kulturelles und wissenschaftliches Vermögen dar, das häufig nur schwierig zu entdecken ist.

Gebrauchsspuren, Anmerkungen und andere Randbemerkungen, die im Originalband enthalten sind, finden sich auch in dieser Datei – eine Erinnerung an die lange Reise, die das Buch vom Verleger zu einer Bibliothek und weiter zu Ihnen hinter sich gebracht hat.

Nutzungsrichtlinien

Google ist stolz, mit Bibliotheken in partnerschaftlicher Zusammenarbeit öffentlich zugängliches Material zu digitalisieren und einer breiten Masse zugänglich zu machen. Öffentlich zugängliche Bücher gehören der Öffentlichkeit, und wir sind nur ihre Hüter. Nichtsdestotrotz ist diese Arbeit kostspielig. Um diese Ressource weiterhin zur Verfügung stellen zu können, haben wir Schritte unternommen, um den Missbrauch durch kommerzielle Parteien zu verhindern. Dazu gehören technische Einschränkungen für automatisierte Abfragen.

Wir bitten Sie um Einhaltung folgender Richtlinien:

+ *Nutzung der Dateien zu nichtkommerziellen Zwecken* Wir haben Google Buchsuche für Endanwender konzipiert und möchten, dass Sie diese Dateien nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke verwenden.

+ *Keine automatisierten Abfragen* Senden Sie keine automatisierten Abfragen irgendwelcher Art an das Google-System. Wenn Sie Recherchen über maschinelle Übersetzung, optische Zeichenerkennung oder andere Bereiche durchführen, in denen der Zugang zu Text in großen Mengen nützlich ist, wenden Sie sich bitte an uns. Wir fördern die Nutzung des öffentlich zugänglichen Materials für diese Zwecke und können Ihnen unter Umständen helfen.

+ *Beibehaltung von Google-Markenelementen* Das "Wasserzeichen" von Google, das Sie in jeder Datei finden, ist wichtig zur Information über dieses Projekt und hilft den Anwendern weiteres Material über Google Buchsuche zu finden. Bitte entfernen Sie das Wasserzeichen nicht.

+ *Bewegen Sie sich innerhalb der Legalität* Unabhängig von Ihrem Verwendungszweck müssen Sie sich Ihrer Verantwortung bewusst sein, sicherzustellen, dass Ihre Nutzung legal ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass ein Buch, das nach unserem Dafürhalten für Nutzer in den USA öffentlich zugänglich ist, auch für Nutzer in anderen Ländern öffentlich zugänglich ist. Ob ein Buch noch dem Urheberrecht unterliegt, ist von Land zu Land verschieden. Wir können keine Beratung leisten, ob eine bestimmte Nutzung eines bestimmten Buches gesetzlich zulässig ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass das Erscheinen eines Buchs in Google Buchsuche bedeutet, dass es in jeder Form und überall auf der Welt verwendet werden kann. Eine Urheberrechtsverletzung kann schwerwiegende Folgen haben.

Über Google Buchsuche

Das Ziel von Google besteht darin, die weltweiten Informationen zu organisieren und allgemein nutzbar und zugänglich zu machen. Google Buchsuche hilft Lesern dabei, die Bücher dieser Welt zu entdecken, und unterstützt Autoren und Verleger dabei, neue Zielgruppen zu erreichen. Den gesamten Buchtext können Sie im Internet unter `http://books.google.com` durchsuchen.

P Q
1426
H8
T6
1921a
MAIN

UC-NRLF
C 3 095 528

Aucasin és Nicolete.

Ófrancia széphistória.

Fordította
Tóth Árpád.

⁂

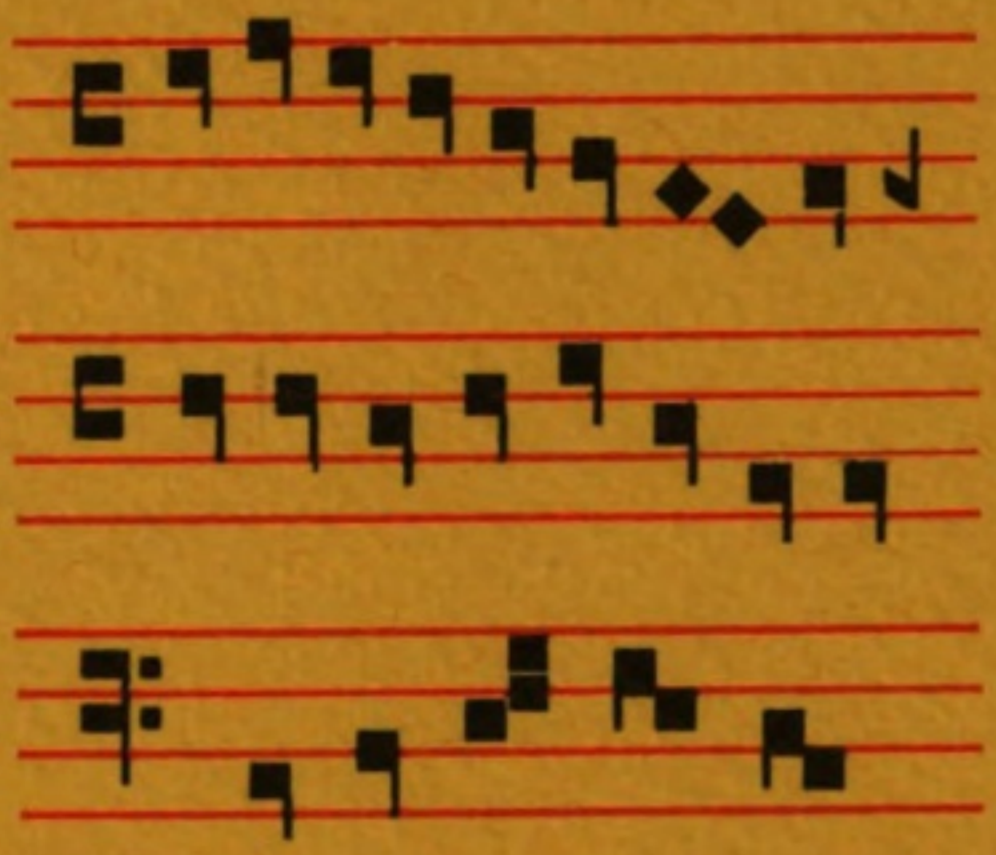

⁂

Nyomtatta
Kner Izidor könyvnyomtató
Gyomán 1921-ben.

BERKELEY
LIBRARY
UNIVERSITY OF
CALIFORNIA

* * *

Aucasin és Nicolete.

Ófrancia széphistória.

Fordította

Tóth Árpád.

* * *

Aucasin és Nicolete.

Ófrancia széphistória.

Fordította

Tóth Árpád.

❋

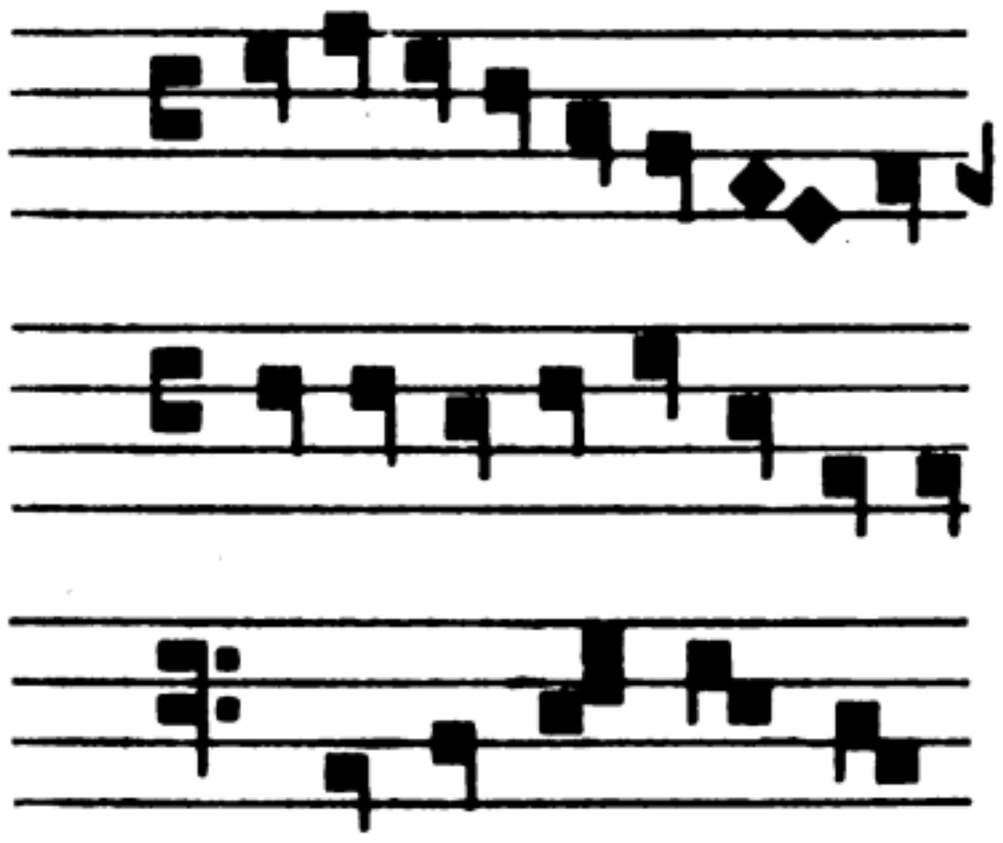

❋

Nyomtatta
Kner Izidor könyvnyomtató
Gyomán 1921-ben.

.0726558X

MAIN

PQ1426
H8
T6
1921a

1. Aucasin-röl és Nicolete-röl szólok:

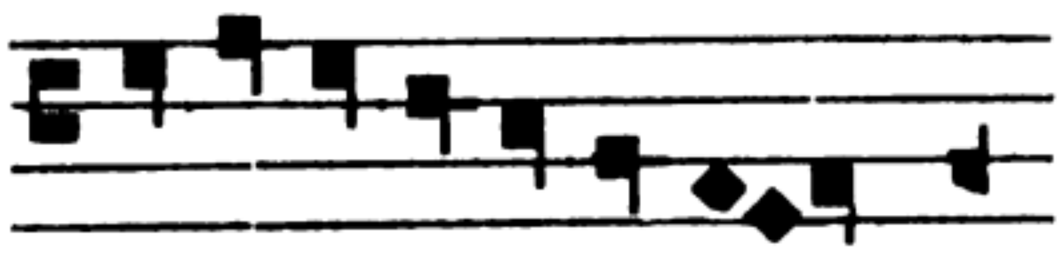

¶ Hallga, mondok szép regét,

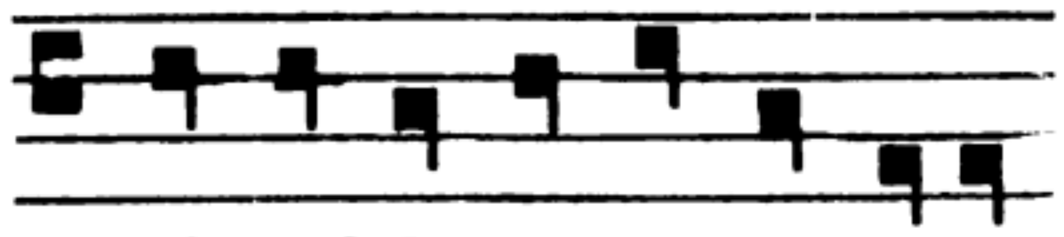

örömét és bánatét,
két szép kicsi gyerekét,
Aucasin s Nicoletét,
a fiú gyász életét,
nagy próbái seregét
fényes arcú híveért.
Szép ének lesz, csodaszép,
illő, míves, szőtt beszéd;
bárki istenadta nép
ha ki útján sírva lép
vagy kit kórság nyögni tép,
csak figyelje e regét
s újra víg lesz, újra ép,

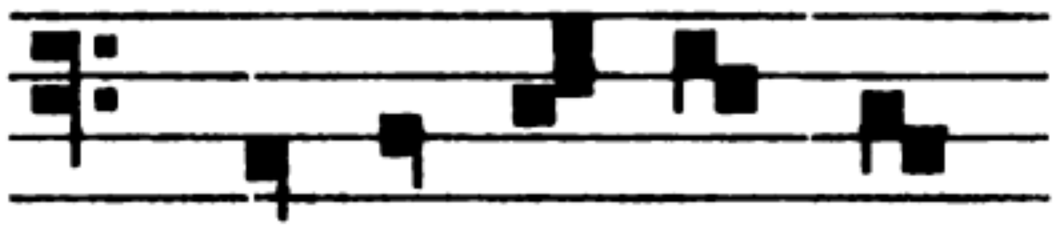

oly szép ének ez.

2. Most szót mondok, mese-szót és rege-szót:

¶ arról, hogy Valence grófja, Bougars nevezetű, háborút kezdett Biaucaire grófjával, Garinnel, oly fölöttébb nagy és csuda és halálos háborút, hogy nem virradott nap, melyen a város kapuit, falait és sorompóit meg ne támadta volna száz lovagjával és tízezer lovas és gyalogos egyéb vitézével, égetvén a gróf földeit, dúlván országát s öldökölvén népét. Biaucaire grófja, Garin, öreg és törődött ember volt, ideje eljárván. Örököse, fiu avagy leány, nem élt több, egyetlen zsenge úrfin kivül. Ez pedig olyan volt, amint néktek elmondandom. A gyermek Aucasin nevet nyert; szép, nemes, nyúlánk termetű fiú volt: formás lábszárú és lábú, deli testű és karú. Szőke haja finoman göndörödött, szemei ragyogtak és nevettek, orcája kedvesen fénylett, orra igen helyes kiállású volt, erényei pedig oly nagyon bővelkedők, hogy benne semmi rosszaság nem találtatott, csak csupa jó. Azonban a szerelem, mely mindeneket legyőz, oly erős úrrá lőn rajta, hogy emiatt lovaggá sem akart lenni, sem fegyvert fogni, sem tornákra elmenni, sem más hozzája illő dolgokat cselekedni. Apja és anyja így szóltak hozzá: „Fiam, imhol fogj fegyvert s pattanj paripára, országodat oltalmazni, seregidet vezérleni. Ha magok közt látandnak, vitézebbül védelmezik éltöket és javaikat s épenúgy a te földeidet és az enyémet.“ „Atyám, felelé Aucasin, mily beszédek ezek? Isten ne adja meg semmi könyörgésem, hahogy előbb lovag lennék s lóra szállván harcba mennék, holott is lovagokat győznék meg, avagy azok engem, míg édes felemet, Nicoletet, kit fölöttébb szeretek, nékem páromúl nem adod.“ „Fiam, felelé a gróf, ebből semmi sem lészen. Vesd ki elmédből Nicoletet, mivelhogy ő csupán fogoly leányzó, ki idegen földről került ide. Városunk ispánja szaracénoktól vette meg s úgy hozta közénk, felnevelte, megkereszteltette s leányává fogadván, mihamarébb egy becsületes ifjúhoz adja, ki is tisztességgel eltartandja. Néked ővele semmi dolgod, s ha házasúlni kivánnál, valamely király vagy gróf leányát szerzem meg pároddúl. Nincs oly rangbéli úr francia földön, kinek leánya, ha úgy akarnád, tiéd ne lehetne.“ „Ej, atyám! felelé Aucasin, vajjon lehet-é oly nagy tisztesség e világon, melyet ha az én édesemre, Nicolete-re ruháznának, nem a legjobb helyen volna őnála? Ha akár Konstantinápoly vagy Németország császárnéjává tennék, akár francia avagy angol királynévá, még az is csekély rang lenne az ő számára, oly nemes, finom és minden jókkal tündöklő leányzó az én Nicoletem.“

3. Most ének következik:

¶ Biaucaire-i büszke várba,
Aucasin ott jött világra,
Nicolete, a karcsu árva
ott lőn hű szivébe zárva.
Apja szidta, ő csak állta,
anyja feddte, azt se bánta:
„Rossz fiú, ez mégse járja!
Nicolete szép, jó leányka,
de Carthago a hazája,
pogány adta szolgaságra.
Ha fogad fáj házasságra,
ott az a sok rangos dáma!“
„Anyám, minden szó hiába,
Nicoletenek nincsen párja,
karcsu teste, szép orcája
fűti szivem tiszta lángra
s nincs szivemnek másra vágya,
ő oly ritka szép!“

4. Most szót mondok, mese-szót és rege-szót:

¶ Mikor Biaucaire grófja, Garin, látta, hogy fiát, Aucasint, Nicolete szerelmétől el nem hajlíthatja, elment a város ispánjához, aki hűbéres szolgája volt, s így szólt hozzá: „Ispán úr, küldd el fogadott leányodat, Nicoletet. Átkozott legyen az ország, ahonnan országunkba került! Mert általa veszítem el Aucasint, aki nem akar lovaggá lenni, sem egyéb hozzája illő dolgot cselekedni. Tudd meg azt is, hogy ha ama leányt kezeimbe keríthetem, máglyán égetem el s magadnak is gonoszúl lészen dolgod.“ „Uram, felelé az ispán, igen szomorít engem, hogy az úrfi itt jár-kél s beszélget azzal a leánnyal. Nicoletet pénzen vásároltam, hogy felnevelvén és megkeresztelvén, gyermekemmé fogadjam s majdan egy becsületes ifjú feleségéűl rendeljem, ki tisztességgel eltartsa. A te fiadnak, Aucasinnek, véle semmi dolga nem lehet. Mivel azonban úgy kívánod és akarod, messzi országba küldöm a leányt, ahol az úrfi szemei őt soha többé meg nem láthatják.“ „Úgy vigyázz, felelé a gróf, e dologból még nagy bajod ne származzék!“ A két úr akkor elvált egymástól. Az ispán pedig igen gazdag ember volt s vala néki egy díszes kastélya, kerttel körűlövezve. Ide vitette Nicoletet, a magas emelet egyik szobájába, társáúl és cselédjéül egy öreg asszonyt rendelvén, valamint ellátván őket kenyérrel, hússal, borral és minden egyéb szükségesekkel. Az ajtót annakutána elpecsételteté, hogy senki azon ki s be ne járhasson. Csak egy kis ablakuk nyílt a kert felé, melyen némi levegő jutott hozzájuk.

5. Most ének következik:

❡ Nicolete csak űlt bezárva
bolthajtásos nagy szobába,
dísszel ékes volt e szála,
falán képek csudasága.
Márványköves ablakába
kikönyökölt a leányka.
Szép volt haja szőke szála,
szemöldöke hajolása,
arca fénye s tisztasága,
nincs, ki szebb lehetne nála!
Néz ki a sok lombos ágra,
bimbóját rá rózsa tárja
szól a rigók víg nótája,
ő meg így sír: „Óh én árva!
jaj, de korán estem gyászba!
Mért kell űlnöm így bezárva
bolthajtásos nagy szobába?
Jaj, Aucasin, úrfi, drága,
ez hát szivünk mátkasága?
Szíved szivem nem utálta,
azért vagyok ide zárva
bolthajtásos nagy szobába,
azért estem kora gyászba,
de, Szűz Mária fiára!
másként lesz ez nemsokára,
csak szökhessem el!“

6. Most szót mondok, mese-szót és rege-szót:

❡ Nicolete mint hallottátok és megértettétek, fogságban űlt, bezárva a szobába. A hír pedig szájról-szájra kelt, határról határra, hogy Nicoletenek nyoma veszett. Némelyek azt mondták, hogy világgá menekült, mások azt beszélték, hogy Biaucaire grófja megölette. Olyik embernek tán kedvére is volt a hír, Aucasin azonban bezzeg nem örült, hanem beállított az ispánhoz és így szólt: „Ispárr úr, mit tettél az én édesemmel, Nicolete-tel, akit én legjobban szeretek ezen a világon? Elvitetted és elraboltad tőlem? Tudd meg azonban, hogyha én most ebbe beléhalok, vesztemért neked kell számot adnod s méltán, mivel te gyilkolsz meg engem, tulajdon két kezeddel, elrabolván tőlem azt, akit ezen a világon legjobban szeretek.“ „Szép úrfi, felelé az ispán, hagyjuk ezt! Nicolete fogoly leány, akit idegen földről hoztam ide s pénzemen váltottam meg a szaracénoktól, hogy felneveljem, megkereszteltessem s leányomúl fogadjam. Egy szép napon majd feleségül is adom egy becsületes ifjúnak, aki tisztességel eltartsa. Neked semmi dolgod vele, kérd meg inkább valamelyik király vagy gróf leányát. Mi hasznod is volna belőle, ha szegénykét szeretőddé csábítanád s ágyasoddá tennéd? Csak azt érnéd el, hogy lelked örökkönörökké a poklokon égne s a paradicsomba soha bé nem juthatnál.“ „Mi gondom a paradicsomra! Nem akarok oda jutni, csak Nicolete legyen az enyém, az én édes felem. Mert a paradicsomba csak azok mennek, akiket most itt elsorolok. Az öreg papok és a vén sánták és nyomorékok mennek oda, akik egész nap és egész éjszaka az oltár előtt, meg a régi kriptákban görnyedeznek, koszos köpenyekbe és piszkos rongyokba öltözködve, s úgy halnak meg, ruhátlanúl, mezitlábosan és csupasz combbal, kivetetten, éhezve, fázva és nyomorúságban. Ezek mennek a paradicsomba és ezekkel semmi közöm. Inkább a pokolba szeretnék menni, mert odajutnak a tudós emberek, meg a deli lovagok, akik vitézi tornákon meg derék háborúkban vesztek el, odajutnak a nyalka apródok és a nemes urak. Vélük akarok tartani én is. És odamennek a finom, szép hölgyek, akik férjuruk mellé két vagy három barátot is tartanak, és odajut minden arany és ezüst, minden tarka köntös és drága szürke prém. Odajutnak a hárfapengetők és tréfacsinálók és a világ minden királyai. Velük akarok tartani, csak az én édes felem, Nicolete is velem legyen.“ „Már pedig, felelé az ispán, hiábavaló minden szavad, mert Nicoletet sohasem látod többé. Ha szólhatnál vele s atyád megtudná, őt is meg engem is tűzön süttetne s magadnak is gonoszúl lenne dolgod.“ „Nagy szomorúság ez nekem," felelé Aucasin. S nagy búsan otthagyta az ispánt.

7. Most ének következik:

¶ Megy Aucasin s lépte gyász,
mint kit szörnyű gond igáz,
kedves arcért gyötri láz.
Nincs sebére jobbulás,
nincs jó szó, se gyógyulás.
Várja a szülői ház,
lépcsőin föltétováz,
bús szobáján eltanyáz,
kedveséért mély fohász
ajakára fuvoláz:

„Nicolete, te szép, ha állsz,
szép ha kelsz és szép ha jársz,
szép ha víg vitára szállsz,
szép ha csókra, bókra vársz,
szép ha kart ölelni társz,
bánat éretted csigáz,
érted leszek síri váz,
bús szivemnek jaj be fájsz,
nővérkém, szivem!"

8. Most szót mondok, mese-szót és rege-szót:

¶ Miközben Aucasin szobájában ült, édes Nicolete-jén búslakodva, azonközben Valence grófja, Bougars, semmiben sem feledkezett meg háborúja folytatásáról s egybegyüjtvén lovas és gyalog szolgáit, a vár alá vonúlt, hogy megostromolná. Nosza lőn nagy lárma és futkosás, a lovagok és apródok felfegyverkeztek s a kapukhoz és a falakra sereglettek, megvédeni a várat, míg a polgárnép a bástyafogak mögé húzódott, kövek és hegyes karók ledobálására. Miközben pedig az ostrom dühösen és javában folyt, Garin gróf, Biaucaire ura, belépett a szobába, ahol a gyásznak esett Aucasin édes Nicolete-jét siratta, akit olyigen szeretett. „Ej, fiam, szólt a gróf, mily gyáva és nyomorú dolog, hogy nyugton nézed, mint rontja az ellenség váradat, mely messzi földön a legszebb és legerősebb! Tudd meg, hogyha elveszíted a várat, örökséged is odavész! Fiam, fogj tehát fegyvert és pattanj paripára. Védd meg földedet, segítsd a hadinépet, kelj csatára, ha nem is ölsz meg egyetlen ellenséget sem s azok sem téged. Ha a katonák magok közt látnak, vitézebbül védik meg javaikat s életüket, s éppenúgy a te földedet is, meg az enyémet. Te oly nagy és erős fiú vagy, hogy ennyit könnyen megtehetsz és meg is kell tenned!" „Atyám, felelé Aucasin, mily beszédek ezek? Mondom, isten ne adja meg semmi könyörgésem, hahogy előbb lennék lovag s lóra szállván harcba mennék, holott is lovagokat győznék le, vagy azok engem, míg édes felemet, Nicoletet, kit fölöttébb szeretek, páromúl nem adod.“ „Fiam, felelé a gróf, ebből semmi sem lészen. Inkább elszenvedem örökségem pusztúlását s minden javam vesztét, semhogy Nicoletet asszonyoddá és feleségeddé tedd.“ Azzal megfordúl. Mikor Aucasin látja, hogy elmegy, visszakiáltja. „Atyám, szól Aucasin, gyere vissza. Kössünk alkut!“ „Miféle alkut, fiacskám?“ „Fegyvert fogok és harcra szállok, azzal a feltétellel, hogy ha isten épségben és egészségben visszavezérel, megengeded látnom édes Nicoletemet, csak annyi időcskére, míg véle két vagy három szót válthatok s néki egyetlen csókot adhatok.“ „Megengedem,“ szól az atya. Meg is esküszik szavára s Aucasin fölvidúl.

9. Most ének következik:

¶ Hallja vígan Aucasin,
hogy jutalma csók leszen,
százezer font aranyért
nem cserélné ezt a bért.
Harci ruhát nosza kért
s fedi már is büszke vért:
jön rá bélelt sodronying,
sisaktolla úszva ring,
kardja dísze gomb, kerek,
emeli arany nyereg;
pajzsát, dárda nagy nyelét,
nézegeti kengyelét:
símul-é a talp alatt?
Szép levente így halad,
kedvesére gondolón
sarkantyút ád indulón,
lovának csak ennyi kell,
a nyílt kapun kiszökell,
föl, csatára hát!

10. Most szót mondok, mese-szót és rege-szót:

¶ Aucasin, amint hallottátok és megértettétek, állig fegyverben, lovára ült. Istenem! mily pompásan illett álla alá a pajzs, fejére a sisak s bal csípőjére a kard kötése. Nagy és erős legényke volt, szép és finom és formás, a ló pedig, melyen ült, izmos és tüzes. A legényke ügyesen ugratott ki a kapu közén. Ne gondoljátok ám, hogy szarvasmarhák, tehenek és kecskék zsákmányolásán törte fejét, vagy hogy valamely ellenséges vitézzel szembeszállott, az meg ővele. Dehogyis! Semmi ilyes nem járt eszében s egyre csak édes Nicolete-jére gondolt, úgyannyira, hogy lova gyeplőit eleresztvén, minden tennivalójáról elfeledkezett. A ló azonban, érezvén a sarkantyút, a harci kavarodásba ragadta, egyenesen az ellenség közé. Azok pedig minden oldalról kezeiket nyújtogatták, hogy elfogják az úrfit. Elszedték pajzsát és lándzsáját, majd lóhalálában elnyargaltak vele, útközben tanácskozván, mily halállal oltsák ki életét. Mikor Aucasin ezt hallotta: „Jaj istenem — mondá — drága teremtőm! Ime ezek az én halálos ellenségeim, akik most magukkal visznek s le fogják vágni a fejemet! És ha egyszer a fejem le lesz vágva, sohasem beszélhetek többé édes Nicoleteemmel, akit mindenek fölött szeretek. De itt van még az én jó kardom és pihent és jó lovamon ülök! Ha most Nicolete-ért magamat meg nem védem, ne adja isten, hogy ő még valaha is szerethessen!“ A legényke nagy volt és erős, a ló pedig, melyen ült, jómozgású. Fogta tehát kardját és elkezdett jobbra és balra vagdalkozni, sisakokat, orrvédő vasakat, kezeket és karokat szelve és nyesve, oly vérengzéssel, mint mikor a vadkan esik a támadó falkának az erdőn. Igy ejtett el közülük tiz lovagot, hetet pedig megsebesített, aztán lóhalálában vágva át magát a kavarodáson, karddal kezében visszafelé nyargalt. Mikor Bougars gróf, Valence ura, hallotta, hogy most viszik akasztani ellenségét, Aucasint, arra felé tartott s Aucasin nyomban megismerte. Fogta kardját s úgy a gróf sisakjára vágott, hogy fejét jócskán megsebezte. Az elkábult Bougars földre esett, Aucasin pedig, kezet vetvén rá, sisakja orrvédőjénél fogva atyja elé vezette. „Atyám, szólt Aucasin, íme itt a te ellenséged, aki oly nagy háborút viselt ellened s oly sok bajt zúdított rád. Húsz évig tartott ez a háborúság és senkifia végét vetni nem tudta.“ „Drága fiam, felelé a gróf, mindig is ilyen hősi zsengeségű tetteket kellett volna végbevinned s nem bolondságokon jártatni elméd.“ „Atyám, szólt Aucasin, ne kezdj ujra prédikációkba, hanem teljesítsd be igéretedet.“ „Hüm, miféle igéretet, fiacskám?“ „Ejnye, atyám, hát már elfeledted? Fejemre mondom, ha te el is feledted, én nem felejtem el soha, mivel igen idenőtt a szivemhez. Nem igérted-é meg nekem, hogy ha fegyvert fogok és harcra szállok, s isten épségben és egészségben hazavezérel, megengeded nekem az én édes felem, Nicoletem látását, valamíg véle két-három szót szólhatok. Azt is megigérted, hogy egyszer meg is csókolhatom s ezt az igéretet be kell teljesítened.“ „Én igértem volna ilyet? — szólt az atya. — Isten ne legyen megsegítőm, ha állok ennek az igéretnek. És ha Nicolete

Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

itt volna, tűzön süttetném, s neked is ugyan gonoszúl lenne dolgod.“ „Ez az utolsó szavad?“ — kérdezte Aucasin. — „Isten engem úgy segéljen, ez!“ — felelé az atyja. — „Nohát, szólt Aucasin, igen keserűlöm, hogy ilyen öreg ember ekkora hazug lehet. Valence grófja — mondta Aucasin — én téged elfogtalak!“ „Való igaz, urfi!“ — felelé a gróf. „Adj rá kezet“ — szólt Aucasin. „Szivesen, urfi.“ És kezét kezébe csapta. „Tégy fogadást — szólt Aucasin —, hogy életed egy napját sem mulasztod, hanem mindenkor atyám romlását munkálod, testét és javait rongálván.“ „Istenemre, úrfi — felelé a gróf — ne csúfolódj velem, hanem szabj rám illő váltságdíjat. Nem kérhetsz annyi ezüstöt és aranyat, harci lovat avagy sétáló paripát, tarka köntöst és szürke prémet, vadászebet avagy sólymot, amit meg ne fizetnék.“ „Mit beszélsz? — szólt Aucasin — elismered-é, hogy foglyomúl ejtettelek?“ — „Igen, úrfi!“ — felelte Bougars gróf. „Isten engem úgy segéljen, — szólt Aucasin — hogyha nékem fogadást nem téssz, fejedet leröpítem.“ „Úgy hát, isten nevében — felelte a gróf — mindent megfogadok, amit csak kívánsz.“ És fogadalmat tőn, mire Aucasin visszaültette lovára, maga másikra ülvén, s elkísérte, mígnem biztos helyre jutott.

11. Most ének következik:

¶ Mikor látta gróf Garin,
hogy az ifjú Aucasin
nem felejti kedvesét,
ékes arcú jegyesét,
megnyittatta egy setét
márványpince rejtekét,
odazárta gyermekét.
Ott a mélyben Aucasin
sírt, ahogy még sohasem,
sóhajtott keservesen,
sóhajtása milliom:
„Nicolete, te liliom!
Fényes arcú kedvesem,
szőlőízű édesem,
kis csészém, borlevesem!

Volt egyszer egy idegen,
hazája volt Limosin,
tengett-lengett betegen,
sínylett-sorvadt szüntelen,
ágya mélyén csüggeteg
haldokolt a nagybeteg.
Akkor ottan kedvesem
elsuhantál csöndesen:
látta, hogyan emelint
sarkad hosszú hermelint,
látta vállacskád, amint
gyolcsa hó szinével int
s ím, meggyógyúlt hirtelen,
ép lett, mint még sohasem,
ágyát hagyta üresen,

haza is ment sebesen,
frissen, egészségesen.
Liljomocskám, kedvesem,
szép ha kelsz és szép ha jársz,
szép ha szólsz és csókra vársz,
szép ha kart ölelni társz,
ki gyülölhet? Senkisem!
Érted rejt most itt a mély
márványöblü pince-éj,
itt sirok keservesen,
meg is halok, azt hiszem,
érted édesem!"

12. Most szót mondok, mese-szót és rege-szót:

¶ Aucasin, mint hallottátok és megértettétek, fogságban ült, Nicolete pedig, távol tőle, egy másik szobában. Volt pedig akkor nyáridő, május hava, mikor a napok langyosak, hosszúak és ragyogók, az éjszakák meg csöndesek és derültek. Nicolete egyik éjszaka, ágyában feküdvén, nézte a holdat, mily fényesen süt be az ablakon s hallgatta a csalogányt, mily édesen csattog a kertben. És megemlékezett Aucasinről, édes feléről, kit olyigen szeretett. Elgondolkodott Garin grófról is, Biaucaire uráról, ki oly halálosan gyűlöli, s megértette, hogy itt sokáig nem maradhat, mert ha valaki megjelenti ezt a grófnak, Garin halálnak halálával halatja. Észrevette, hogy az őrizetére rendelt öregasszony mélyen aluszik. Akkor felkelt, legszebbik selyemrokolyáját felöltötte, s ágya lepedőiből s törülköző keszkenőiből tőle telhetőn hosszú kötelet fonván, az ablakfélfán megcsomózta. Igy ereszkedett alá a kertbe, holott is, a fű igen harmatos lévén, egyik kezével elől, másik kezével hátúl emelte fel szoknyáját s úgy suhant tova. Nicolete-nek szőke és finoman bodorodó haja volt, ragyogó és nevető szemei, csinos arcocskája, kecses szökellésű és állású orra, pirosló szájacskája, piroslóbb, mint a nyári cseresznye, fehér és apró fogacskái, s kemény mellecskéi, melyek úgy dudorodtak köntöse alatt, mint két dió. Csipői táján oly karcsú volt, hogy két kezetek araszával átfoghattátok volna, s a margaréta-virágok, melyeket lábaujja eltiport s melyek aztán lábafejére ráhanyatlottak, egészen feketéknek látszottak lába és lábszárai szinéhez képest, olyigen fehér volt a leányzó. Ellopózott a hátúlsó ajtóhoz s megnyitván, kijutott a biaucaire-i utcákra, holott is a nagy holdvilág miatt az árnyékos oldalon haladván, egyszerre csak ama toronyhoz ért, melybe kedvesét bezárták volt. A torony körül pedig hellyel-hellyel támasztó gyámok voltak s Nicolete meghúzódott az egyik oszlop mögött, köpenyegébe is eltakarózván. Fejét az ósdi és düledező torony egyik réséhez hajtotta, úgyhogy meghallhatta, miképen sír és fohászkodik odabent Aucasin, édeséért keseregvén, kit olyigen szeret vala. S minekutána elegendő ideig hallgatta, megszólalt.

13. Most ének következik:

¶ Fényes arcú Nicolete
hallja az oszlop megett,
Aucasinje mint zokog,
sűrű könnye mint buzog;
Nicolete most szóba fog:
„Drága úrfi, Aucasin,
kis lovagom, édesem,
mért sírsz ily keservesen,
mért búgsz értem könnyesen,
úgyse léssz enyém sohsem!
Édesapád, lásd, konok,
gyűlöl minden rokonod,
kedvesed hát elmegyen,
messzi túl a tengeren!“
Most egy fürtjét lenyesi,
pincemélybe leveti,
Aucasinje fölveszi,
simítja, dédelgeti,
könnyel, csókkal öntözi,
kebelébe elteszi,
s újra folynak könnyei
Nicolete-jeért.

14. Most szót mondok, mese-szót és regeszót:

¶ Mikor Aucasin meghallotta, hogy Nicolete más országba akar elbújdosni, nem tudott hová lenni felindúlásában. „Drága édes felem — szólt — ne menj el, mert abba belehalnék. Az első ember, aki megpillantana, nyomban elragadna s ágyába vivén, szeretőjévé tenne. És ha úgy esnék, hogy másvalaki ágyában feküdnél, nem az enyémben, ingyen se véld, hogy addig várnék, mig kést találok, megforgatni szivemben. Úgybizony, nem várnék addig, hanem csak elrohannék, valamíg egy kemény falhoz vagy fekete kőhöz kerülök, melybe fejemet verhessem, szemem kiszökkenéséig s velőm kiloccsanásáig. Mert inkább halnék ilyen halált, semhogy más ember ágyába feküdj és nem az enyémbe.“ „Jaj, — felelé Nicolete — nem tudom elhinni, hogy annyira szeretsz, amint mondod; én azonban jobban szeretlek téged, mint te engem.“ „Nem, nem — szólt Aucasin — semmiképen sem lehet az, én édes felem, hogy te engem annyira szeress, mint én téged. Asszony sohasem szeretheti annyira a férfit, mint férfiú az asszonyt. Mert az asszony szerelme a szemében van és a melle bimbócskájában s a lába ujja hegyében, a férfiú szerelme pedig szivébe van elplántálva és onnan soha ki nem jöhet.“ Azonközben, míg Aucasin és Nicolete így beszélgettek, a város éjjeli őrizői már jöttek lefelé az utcán, kivont kardjukat köpönyegük alatt rejtegetvén. Mivelhogy Garin gróf megparancsolta nekik, hogy Nicoletet, valahol érik, mindjárt megöljék. A katona pedig, aki a torony tetejében vigyázott, látta őket közelébb jönni s hallotta, hogy egymásközt Nicolete-ről beszélgetnek, miképen ölhetnék meg. „Úristen! — mondá az őrízó vitéz — mily nagy kár lenne ily szép leányzóért, ha megölnék! Igen dicséretes dolog volna tehát, ha szólhatnék hozzá, úgyhogy az üldözők észre ne vegyék s őt vigyázatosságra inthetném. Mert ha őt megölik, az az én ifjú uramnak, Aucasinnek is halálát okozná, ami pedig igen igen öreg hiba lenne.“

15. Most ének következik:

¶ Akkor ott az őr, a hű,
bátor lelkű, jószivű,
fogja, egy percet se veszt,
s nyájas, szép énekbe kezd:
„Szép kisasszony, tiszta szív,
karcsu lányka, drága hív,
szőke fürtű, hó fogú,
édes szemű, mosolyú,
látom, szived vágya mi,
kedveseddel szólani,
kit a bú halálba hí.
Ám most gyilkos nép kutat,
Szimatolja az utat,
köpenyükbe rejtve tőr:
jól vigyázz hát, int az őr!
les rád zord veszély ma, száz,
bús halál és szörnyü gyász,
lányka, jól vigyázz!“

16. Most szót mondok, mese-szót és rege-szót:

¶ „Óh, mondá Nicolete, legyen áldott atyád és anyád lelkének nyugovása, amiért ily szépen és nyájasan szóltál most hozzám. Isten segítségével vigyázni fogok magamra, és isten is vigyázni fog reám.“ Azzal beburkolózott köpenyegébe, az oszlop árnyékába húzódván, míg az üldözők elhaladtak. Azután búcsút mondott Aucasinnek s ment, mendegélt, egészen a vár külső faláig. Ott egy omladékos helyen, mely kosárfonattal volt kitöltve, felkapaszkodott, mígnem átjutott a falnak árok felé néző oldalára, holott is lepillantván, a meredek mélységtől igen megiszonyodott. „Jaj, istenem, mondá, édes teremtőm! Ha most leugrom, nyakam töröm, ha meg itt maradok, reggelre elfognak s tűzön sütnek meg. Mégis, inkább haljak meg azonnal, semhogy holnap bámész nép járjon csudámra.“ Kereszt jelét vetvén fejére, alácsúszott az árokba s míg annak aljáig ereszkedett, szép kezecskéi és lábacskái, melyek soha sebet nem ismertek, igen megzúzódtak és felhorzsolódtak, vagy tizenkét helyen vér is serkedvén belőlük. Mindazáltal nem érezett semmiféle sajgást avagy fájást, szive nagy rettegésében. S ha keserves volt az árokba lejutása, még keservesebben esett kimenekednie onnan. Mégis, eszébe vévén, hogy itt maradnia nem jó volna, egy hegyes karót keresett, melyet az ostrom idején vetettek alá a vár védői s lépésről lépésre ebbe kapaszkodván nagy fáradsággal felvergődött az árok szélére. Ott pedig, két nyíllövésnyire, rengeteg erdő kezdődött, hosszában is, széltében is harminc mérföldes kiterjedésű, tele vadállatokkal és kígyófajzattal. Nicolete igen félt bemenni az erdőbe, rettegvén a gyilkos szörnyetegektől, másfelől azt is meghánytorgatta elméjében, hogy ittmaradásával visszavinnék a városba és megégetnék.

17. Most ének következik:

¶ Fényes arcú Nicolete,
állva az árok felett,
ejt keserves könnyeket,
esdve Jézust emleget:
„Ég királya, szent egek,
jaj, most már hova legyek?
Hogyha erdőn át megyek,
farkas fal föl, mit tegyek?
Ott oroszlán, vadkan itt
feni fene fogait;
ha meg várok reggelig,
búvóhelyem fellelik,
üldöző raj rámtalál,
testem várja tűzhalál!
Igy hát inkább, szent egek,
lepjen el a rengeteg,
farkasok hadd tépjenek,
oroszlánok nyeljenek,
semhogy itt rámleljenek,
s visszavigyenek!“

18. Most szót mondok, mese-szót és rege-szót:

¶ Nicolete, mint hallottátok, igen keservesen panaszkodott. Aztán lelkét istennek ajálván, tovább indúlt s eljutott a rengeteg erdőbe. Nagyon mélyre nem merészkedett, félvén a vadállatoktól és a kígyóktól, hanem elbújt egy sűrű bokorba, ahol is elnyomta a buzgóság s kora reggelig szunnyadozott így, mikor a pásztornép előjött a városból, nyáját az erdő és a folyóvíz közé terelvén. Ők maguk félrébb vonúltak, egy igen szép forrás mellé, mely az erdő aljában fakadt s köpenyüket kiterítvén, kirakták rája kenyerüket. Igy eddegéltek, mikor is Nicolete, a madarak és a pásztorok szavára felserkenvén, közéjük sietett. „Szép fiúcskák, szólt, adjon isten jóreggelt!" „Néked is," felelé az egyik, aki beszédesebb volt a többieknél. „Szép fiúcskák, szólt Nicolete, ismeritek-é Aucasint, Garin úrnak, Biaucaire grófjának a fiát?" „Igen, igen, nagyon jól ismerjük." „Az isten szerelméért, szép fiúcskák, szólt Nicolete, mondjátok meg neki, hogy ebben az erdőben van egy vad; jöjjön hát ide s vadásszon rá, mert ha elfoghatja, száz arany tallérért sem adná el egyetlen porcikáját sem, de még ötszázért sem, sem semmi kincsért." A pásztorok pedig, Nicoletet látván, egészen elkápráztak az ő nagy szépségén. „Ezt mondjam neki? szólt közülök az, amelyik beszédesebb volt a többinél. Átok annak a fején, aki ilyet mond és aki Aucasinnek ezt elbeszéli. Csalfaság minden szavad, mert ebben az erdőben nincs olyan vad, se szarvas, se oroszlán, se vadkan, amelyiknek akármely részéért többet adnának két vagy legfeljebb három polturánál, már pedig te nagy kincseket emlegetsz! De átok annak a fején, aki elhiszi a szavad, s aki Aucasinnek ezt elbeszéli! Tündér vagy te, semmi szükségünk a társaságodra, menj hát utadra!" „Jaj, szép fiúcskák, szólt Nicolete, mégis, mondjátok meg neki! Annak a vadnak olyan orvossága van, amitől Aucasin sebei mindjárt meggyógyúlnak. És imhol az erszényemben öt garas, ez a tiétek, ha szóltok Aucasinnek. Három napon belül kelletik néki vadászatra jönnie, mert ha három nap alatt ama vadat fel nem találja, sebei soha meg nem gyógyúlhatnak." „Hát jó, szólt a pásztor, add ide a garasaidat s ha Aucasin erre jön, szólunk neki, helyébe azonban nem megyünk." „Isten fizesse meg!" szólt Nicolete. S búcsút vévén a pásztoroktól tovább indúlt.

19. Most ének következik:

¶ Fényes arcú Nicolete
pásztoroktól elsiet,
veszi útját szaporán
lombos erdő sátorán,
százéves fák agg során,
míg egy helyhez érkezik,
ahol hét út ágazik,
más vidékre mindenik.
Fontolgatja Nicolete:
Aucasinje nem feled?
ahogy mondta, úgy szeret? —
Liliomot sorra szed,
mellé magyal-levelet,
lombból tákol fedelet:

áll a lugas ékesen,
szebbet nem rak senkisem!
Ott nagy esküvést teszen,
hogy, ha jönne Aucasin
s rá gondolva kedvesen
itt egy kicsit nem pihen,
többé párja nem leszen
s ő sem az övé.

20. Most szót mondok, mese-szót és rege-szót:

¶ Nicolete, mint hallottátok és megértettétek, fölöttébb szépen és csinosan rakta fel lugasát, kívűl és belűl virágokkal és lombokkal ékesítvén. Annakutána a lugas mellett egy sűrű bokorban húzódott meg, kiváncsian várván, Aucasin mit lészen teendő. És minden tájon és vidéken az a hír és szóbeszéd szállt tova, hogy Nicoletenek nyoma veszett. Némelyek mondása szerint világgá ment, mások azt beszélték, hogy Garin gróf megölette. Tán akadt olyan is, aki örűlt ennek a hírnek, Aucasin azonban bezzeg nem örűlt. Atyja pedig, Garin gróf, előhozatta őtet a fogságból s országa lovagjait és úrihölgyeit egybegyűjtvén felettébb gazdag ünnepséget csapott, hogy fia, Aucasin, valamiképen megvidámodjék. Noha az ünnepségen sokan hemzsegtek, Aucasin búsan és elkeseredve vonúlt félre, az egyik korlátra könyökölvén. Ki-ki kedvére vigadt, de Aucasin nem vidúlt fel és nem is akart, mert semmi olyat nem látott, amit kedvelt volna. Egy lovag pedig, megpillantván őtet, hozzája lépett és megszólította. „Aucasin, szólt, én is voltam betege annak a nyavalyának, aminek te. Jó tanácsot adnék hát néked, ha meghallgatnád.“ „Uram, felelé Aucasin, igen köszönöm! A jó tanács sokat ér.“ „Pattanj lóra, szólt a lovag, s menj az erdőbe magadat kissé múlatni; nézegesd a virágokat és külömb-külömbféle füveket és hallgasd a madarak énekét. Jó szerencsével oly szót is hallhatsz, amely javadra válhatik.“ „Uram, felelé Aucasin, igen köszönöm! Igy fogok cselekedni.“ Azzal kimégyen a teremből s a lépcsőkön lesietve az istállóba fordúl, hol lova állott. Lovát megnyergeltetvén és felkantároztatván, lábát a kengyelbe veti s felpattan: ki a várból! Addig-addig lovagolt, míg eljutott az erdőbe, ottan is a forrás mellé, holott megtalálja a pásztorokat, épen a kilencedik órában. Köpenyegük a fűre volt kiterítve s eddegéltek, fölöttébb örvendezvén.

21. Most ének következik:

¶ Pásztornép ott heverész,
Esmerés és Martinés,
Fruelins és Johanés,
Robecon és Aubriés.
Egyik mondja: „Égi kéz
áldjon téged míg csak élsz,
Aucasinünk, szép vitéz!
És azonkép áldja ég
szíved szőke kedvesét,
fényes arcát, kék szemét,
aki nékünk pénzt adott,
jó kalácshoz juttatott,
kést vehettünk s szép tokot,
szóló sípot, furulyát,
görbe botot, víg dudát,
áldja őt az ég!“

22. Most szót mondok, mese-szót és rege-szót:

¶ Amint Aucasin hallotta a pásztorokat, megemlékezett Nicoleteről, édes feléről, kit mindenek felett szeret vala. Azt gondolta magában, hogy ő járhatott itt. Megsarkantyúzta hát lovát s a pásztorokhoz siet. „Szép fiúcskák, adjon isten!“ „Fogadj isten!“ felelé az, amelyik beszédesebb volt a többinél. „Szép fiúcskák, szólt Aucasin, énekeljétek el mégegyszer iménti nótátokat.“ „Nem énekeljük mi, felelé az, amelyik beszédesebb volt a többinél. Átok a fejére, aki néked azt ujra elnótázná, szép úrfi!“ „Szép fiúcskák, szólt Aucasin, hát nem ismertek engem?“ „Debizony, ismerünk, tudjuk, hogy te vagy Aucasin, a mi úrfink, csakhogy mi nem a tiéid vagyunk ám, hanem a grófféi.“ „Szép fiúcskák, mégis tegyétek meg, igen kérlek!“ „Adta teremtette, szólt a pásztor, hát már miért énekeljek én neked, ha nincs rá kedvem? Hiszen nincs olyan hatalmas úr ezen a tájon Garin grófon kívül, aki, ha ökreimet, teheneimet vagy juhaimat rétjén vagy búzaföldjén kapná, el merné hajtani őket s nem rettegne szemei kikapartatásáért. Miért énekeljek hát néked, ha nincs rá kedvem?“ „A jóisten szerelméért, szép fiúcska, tedd meg nékem! És kapsz érte erszényemből tíz garast.“ „Urfi, elvesszük a garasokat, de mégsem énekelhetünk, mert esküt tiltja, de ha akarod, énekszó helyett rendes szóval elmondhatom a dolgot.“ „Istenugyse, felelé Aucasin, a rendes szó is többet ér a semminél.“ „Urfi, hát épen itt üldögéltünk, reggeli hat és kilenc óra közt, a forrás mellett falatozgatva, ahogyan most is cselekszünk. Egyszerre csak egy világszép leányzó jött hozzánk, akit tündérnek véltünk, mert az egész erdő megvilágosodott tőle.

Pénzéből adott nekünk s rávett, megigérnünk, hogy jöttödre mondjuk meg, jó volna egyet vadásznod ebben az erdőben, mivel van itt egy vad, melyet ha megfoghatnál, ötszáz ezüsttallérért sem adnád egyik-egyik porcikáját, sőt semmi kincsért sem. Mert annál a vadnál oly orvosság vagyon, kit ha megkaphatnál, sebeid meggyógyítaná és ezt három napon belől meg kelletik szerezned, annakutána soha többé nem adatván meglátnod. Ha tehát úgy tetszik, menj vadászni s ha nem tetszik, ne menj, — én igéretemnek eleget tettem." „Szép fiúcskák, szólt Aucasin, eleget mondtatok s isten segítségével majd csak rátalálok."

23. Most ének következik:

¶ Hall Aucasin drága szót,
kedveséről hírhozót,
szívéig harangozót.
Mond útána búcsuszót
s elnyeli a vad bozót.
Vágtat gyorsan mint a szél
s közbe-közbe így beszél:
„Karcsu lánykám, Nicolete,
érted bolygom e helyet,
kant nem űzök, sem gimet,
nyomod nézem, hol lehet?
Karcsu tested, tűz szemed,
hangocskád és kellemed
fájdítgatja mellemet,
de ha isten megszeret,
újra látlak tégedet,
nővérkém, szivem!"

24. Most szót mondok, mese-szót és rege-szót:

¶ Aucasin keresztül-kasúl bejárta az erdőt, jó lova vigan ügetett vele. Ingyen se véljétek, hogy a vad indák, vagy tövisek megkímélték volna. Jaj, dehogy is! Inkább megtépdesték ruháit, úgyhogy alig lehetett volna ismét egybeölteni s karjaiból és oldalából harminc vagy negyven helyen is kiserkedt a vér, melynek hullásán az úrfit ki-ki könnyen nyomon követhette volna a fű közt. Ő azonban annyira csak az ő édes felére, Nicolete-re gondolt, hogy semmi sajgást vagy fájdalmat nem érzett, hanem egész nap járta az erdőt, hívének mindazáltal semmi hírét nem hallván. Mikor pedig látta volna, hogy már estellik, nagy sírásba kezdett, kedvesét meg nem találhatván. Egyszer csak egy régi, füves úton lovagolt végig, mikor is maga előtt az úton egy legényt pillantott meg, aki hogy milyen volt, imhol elmondom. Nagytermetű és csodálatosképen ocsmonda és rút legény volt, kócos feje feketébb a füstölt sódarnál, szemei tenyérnyire vetve egymástól. Széles pofái közt roppant orr tömpült, tág orrlikakkal s ajkai veressége meghaladta a kárbunkulus színét, fogai csúnyán sárgállván. Bivalybőr nadrágot és cipőket viselt, lábszára térdenfölülig hárskéreggel volt körülcsavarva s dupla köpönyeg kerítette. Nagy bunkósbotra támaszkodva bandukolt. Aucasin sietve ment túl rajta s láttára igen megrettent. „Derék bátya, adjon isten!“ „Fogadj isten,“ felelé a legény. „Mi jóban fáradsz ezen a vad helyen?“ „Mi gondod rá?“ szólt a legény. „Semmi, felelé Aucasin, csak úgy kérdeztem.“ „Dehát miért pityeregsz, kérdezte a legény, és miért vagy annyira elszontyolodva? Ha én olyan hatalmas úrfi volnék, mint te, az egész világért sem sírnék.“ „Ej, hát ismersz engem?“ szólt Aucasin. „Ojjé, tudom én, hogy te Aucasin vagy, a gróf úr fia, s ha elmondod, miért pityeregsz, én is elmondom, mi járatban vagyok itt.“ „Jó, felelé Aucasin, igen szivesen elmondom. Vadászni jöttem ma ebbe az erdőbe s elvesztettem világszép fehér agaramat, azért sírok.“ „Tyhű! szólt a legény, a szívre, mely Urunk testében dobogott! így sírni egy büdös kutyáért! Átkozott tökfilkó aki ezért megsajnál! Hiszen nincs ennek a földnek olyan hatalmas ura, akitől ha a te atyád akár tíz, tizenöt vagy húsz ebet kérne, nagy örömmel azonnal meg ne adná! Bezzeg én inkább sírhatnék és panaszkodhatnék!“ „És miért, jó bátya?“ „Elmondom urficskám. Egy gazdag paraszthoz voltam beszegődve, ekéjét tartani, négy ökrét hajtani. Három nappal ezelőtt aztán nagy baj ért, mert elvesztettem a legszebbik ökröt, Roget nevűt s azt keresem. Három napja se nem eszem, se nem iszom s nem merek bemenni a városba, mert börtönbe vetnének, fizetni semmiképp sem tudván. Nincs semmi egyéb valamit érő holmim, mint amit itt rajtam látsz. Van egy szegény anyám, akinek egyetlen valamit érő holmija a derékalja volt, azt is kihúzták alóla s most csupasz szalmán hál, úgyhogy még magamnál is jobban sajnálom. Ám a vagyon jön és megy, s amit ma elvesztettem, holnap újra megkereshetem és kifizethetem az ökör árát, mihelyt lehet, — hát nem is sírok! És te elpityeredsz egy koszos kutyáért! Átkozott tökfilkó aki megszán!“ „Derék bátya, igazán megvígasztalsz! Isten áldjon meg érte! Mennyit ért az a te ökröd?“ „Úrficskám, húsz garast követelnek érte, s egyetlen fillért sem tudtam lealkudni az árából.“ „Imhol, szólt Aucasin, itt van húsz garas az erszényemből, fizesd meg az ökrödet!" „Igen köszönöm úrfi, szólt a legény. Isten segítsen megtalálnod, amit keressz!" Azzal elválnak. Aucasin tovább lovagol. Az éjszaka szép volt és nyugalmas, Aucasin pedig addig-addig haladt, míg eljutott az út elágazásáig, ahol is megpillantotta a lugast, melyet, mint tudjátok, Nicolete rakott volt, kívül-belül, fölül-alúl virágokkal ékesítvén, kinél már szebb nem is lehetett. Amint Aucasin a lugast észrevette, nyomban megállt s a hold fénye besütött a házikóba. „Istenemre! szólt Aucasin, Nicolete járt erre, az én édes felem s ez az ő szép kezeinek munkája! Az ő édes szerelméért imhol leszállok lovamról s égy éjszakára itt pihenek." Kiemelte lábát a kengyelből, hogy leszálljon, de a ló igen magas állat volt. Aucasin pedig annyira elgondolkodott Nicolete-jén, az ő édes felén, hogy keményen nekiütődött egy kőnek s válla csontja kizökkent helyéből. Igen érezte sebesültét, de nagy erőlködéssel, ahogy lehetett, mégis feltápászkodott s lovát másik kezével odakötötte egy galagonyabokorhoz. Aztán oldalára fordúlva hátrakúszott a lugasba. Kinézvén az egyik nyiláson, megpillantotta az ég csillagait, melyek közül a legfényesebbikhez így kezdett szólani:

25. Most ének következik:

¶ „Kis csillag, köszöntelek,
ki a holdat követed,
Nicolete is tán veled
szőkén száll és bút feled;
a jóisten úgy lehet,
nagy kegyelmet véle tett
s lakozása égbe lett.
Ha ő leng a föld felett,
hozzá szállnék egyenest,
csak egy percig lenni fenn!
Csókolnálak édesem,
hullnék aztán szívesen.
Mert lennék királyfi bár,
édesebb díj sohse vár,
nővérkém, szivem!"

26. Most szót mondok, mese-szót és rege-szót:

¶ Amint Nicolete meghallotta Aucasint, hozzásietett, mert nem volt töle nagyon távol. Belépett a lugasba, karjait nyaka köré fonta s összecsókolgatta és összeölelgette, „Drága, édes szerelmem, isten hozott!" „Te is üdvözlégy, drága édes szerelmem!" Ujra összeölelkeztek és összecsókolóztak s vége-hossza nem volt örvendezésüknek. „Aj, édes szerelmem, szólt Aucasin, az imént súlyos seb esett a vállamon, de se sajgását, se fájását nem érzem, mivelhogy téged láthatlak!“ Nicolete megtapintgatta kedvesét s észrevette, hogy válla kiment a helyéből s addig simogatta fehér kezeivel, míg isten segítségével, aki barátja a szerelmeseknek, helyére igazította a csontot. Azután virágokat, friss füvet és zöld leveleket szaggatván, inge egyik darabjával a sebre kötözte, amitől az nyomban meggyógyúlt. „Aucasin, szólt Nicolete, édes felem, tartsunk tanácsot, mitévő légy? Ha atyád holnap fölvereti az erdőt s rámtalálnak, engem halál vár, véled bármi essék.“ „Fölöttébb szörnyü volna az énnékem, felelé Aucasin, de hacsak lehet, meg nem engedem, hogy ittfogjanak.“ Azzal fölpattant lovára s kedvesét csókok és ölelések közt maga elé ültetve, kinyargaltak a mezőre.

27. Most ének következik:

¶ Most a szőke Aucasin
delin és szerelmesen
mély erdőből kimegyen
s azt, kit nyergében viszen
és ki karja közt pihen,
csókkal hinti szüntelen,
ám az inti csendesen:
„Aucasinem, hű felem,
merre indúlsz most velem?“
„Mit tudom én, édesem,
merre? mindegy énnekem,
erdőkön, vad útfelen,
csak te légy mindíg velem!“
Mennek hát völgyön, hegyen,
városon, tanyás helyen
s egy szép napon hirtelen
homokos part mentiben
hopp, leszállanak.

28. Most szót mondok, mese-szót és rege-szót:

¶ Aucasin, mint hallottátok és megértettétek, kedvesével együtt leszállott a tenger mellett. Az úrfi kantárszáron vezette lovát, kedvesét pedig kezénél fogta, így indúltak el a parton. Aucasin egyszerre csak hajót vett észre, melyen kalmárok vitorláztak a part közelében. Intett nekik s azok odajöttek, majd megalkudván, hajójukra vették mindkettőjüket. Mikor nyílt tengerre értek, nagy és csuda vihar kerekedék, mely ide-oda hányta s vetette őket, valamig egy idegen országba nem jutottak, Torelore várának kikötőjébe. Holott is megkérdezvén, mely földön járnának, mondák nekik, hogy ez Torelore királynak földje. Aucasin azt is megkérdezte, miféle ember ez a király s visel-e mostanában háborút? Felelék: „Igen, még pedig nagy háborút!“ Aucasin akkor elbúcsúzott a kalmároktól s azok is őt istennek ajánlották. Lóra szállt, kardját felövezvén s édes felét maga elé ültetvén. Igy értek a vár alá. Ott megkérdezte, hol a király? Azt felelték, hogy épen gyermekágyban fekszik. „Hát akkor a felesége mit csinál?“ Azt felelték, hogy a királyné a sereggel van s véle az ország minden lakósa. Mikor Aucasin ezt hallotta, igen elcsodálkozott s a palotához érkezvén, édes felével együtt leszállt lováról. Nicolete tartotta a lovat, Aucasin pedig felövezett karddal a palotába lépett, addig menvén, míg a király fekvő szobájába nem jutott.

29. Most ének következik:

¶ Aucasin, a deli-szép,
vén királyhoz most belép,
lépeget elébb-elébb,
meg is leli fekhelyét.
Odamegyen, közelébb,
s szól, halljátok csak, mikép?
„Vén csont! mi esett beléd?“
S az szól: „Szülés görcse tép,
gyermekágyban fekszem épp;
ám leszek még ujra ép,
hallgatok egy szent misét,
miként őseim tevék,
aztán roppant hadinép
élén ellenimre mék
s nem tűrök tovább!“

30. Most szót mondok, mese-szót és rege-szót:

¶ Mikor Aucasin a királyt ekként beszélni hallotta, fogta a paplanokat, amikkel be volt takarva s valamennyit széthányta a szobában. Háta mögött egy fütyköst pillantott meg. Előkapta, visszafordúlt s úgy elagyabugyálta vele őfelségét, hogy csaknem belegebedt. „Héj, szép úrfi! — kiáltott a király — mit akarsz velem? Elment az eszed, hogy saját házamban így elversz?“ „Isten szent szivére! — felelé Aucasin — beste kurafia, menten agyon is váglak, ha azonnal meg nem fogadod, hogy országodban férfi többet gyereket nem szül!“ A király megfogadta, s minekutána ez megtörtént, „Felség, szólt Aucasin, most pedig vezess oda, ahol feleséged a haddal vagyon.“ „Szivesen úrfi,“ felelé a király. Azzal lóra szállt s Aucasin is az övére, Nicolete pedig a királyné termeiben maradt. A király és Aucasin odalovagoltak, ahol a királyné harcolt s megpillantották a vackorral, tojással és friss sajttal vívott csatát. Amint Aucasin szemlélni kezdte ezt az ütközetet, szeme-szája elállott a csodálkozástól.

31. Most ének következik:

¶ Aucasin most megpihen,
hátradőlve nyergiben
bámészkodik, néz igen,
ez a furcsa harc milyen!
Minden harcos iziben
sajtot lóbál keziben,
van ki vad vackort veszen
vagy pöffedt gombát viszen:
ki habot csap csöpp vizen,
az már hős itt, azt hiszem.
Hősi úrfi, Aucasin
elbámészkodik ezen
    s húj, kacagni kezd.

32. Most szót mondok, mese-szót és rege-szót:

¶ Mikor Aucasin ezt a csodadolgot látta, odafordúlt a királyhoz: „Felség, szólt Aucasin, ezek a te ellenségeid?“ „Igen, úrfi“ felelé a király. „Akarod-é, hogy kitöltsem rajtok bosszúdat?“ „Hogyne akarnám?“ felelé a király. Akkor Aucasin kardot rántott s közéjük rohanva jobbra-balra vagdalkozni kezdett, sokakat megölvén bennök. Mikor pedig a király ezt az öldöklést látta, zabolán fogta Aucasin lovát s szólt: „Héj urficskám, ne öld meg őket olyan nagyon!“ „Ejnye, felelé Aucasin, hát akkor hogyan töltsem rajtok bosszúdat?“ „Urfi, szólt a király, már eddig is tulontúl megbosszúltál. Mifelénk nem szokás egészen agyonverni egymást!“ Az ellenség pedig megfutamodék. Akkor a király és Aucasin visszatértek Torelore várába. Az ország lakói mondogatni kezdték a királynak, hogy Aucasint űzze el földjéről, Nicolete-et pedig tartsa ott, feleségűl fia számára, mivel igen rangbéli születésű leánynak látszik. Nicolete, ezt hallván, bezzeg nem örült, hanem így kezdett szólani:

33. Most ének következik:

¶ „Felséges úr, Torelore,
— szép Nicolete így felel, —
néped rám azt mondja: dőre,
mert ha Aucasin ölel,
reszket testem gyenge bőre;
ámde drágább derítőre,
táncra, víg kört kerítőre,
hárfahangra, hegedőre,
játékra, nevettetőre
    sohse vágyom én!“

34. Most szót mondok, mese-szót és rege-szót:

¶ Aucasin Torelore várában vigan és kedvére éldegélt, hiszen ott volt vele Nicolete, szíve édes fele, akit olyigen szeretett. Miközben azonban ily vigan és kedvére élt, egyszerre csak egy sereg szaracén jött a tengeren s megostromolták és bevették a várat, javakat rabolván és rabokat fogdosván. Igy ragadták meg Aucasint és Nicolete-et is, és Aucasin kezeit és lábait megkötözvén, egyik hajóba vetették, Nicolete-et pedig másikba. A tengeren vihar kerekedék, mely a két hajót elterelte egymástól. Az, amelyiken Aucasin hányódott, sok bolyongás után Biaucaire vára alá érkezett, s mikor a lakósok előfutottak, hogy a hajót jussuk szerént megvámolnák, Aucasint is megtalálták és ráismertek. A Biaucaire-béliek igen megörültek úrfijok láttára, mert Aucasin már három éve volt oda Torelore várában s azalatt apja-anyja meghaltak. A nép tehát Biaucaire várába vitte Aucasint s hódolt neki, ő pedig békében országolt rajtuk.

35. Most ének következik:

¶ Aucasin hát visszatért,
Biaucaire-be hazaért
s városát és nemzetét
békén tartva, éldegélt.
Majd nagy esküt esküvék,
úgy gyászolni kegyesét,
fényes arcú jegyesét,
ahogy nem siratta még
apját, anyját, senkijét:
„Fényes arcú kedvesem,
hol vagy? egyre azt lesem,
nincs közel hely s messze sem,
szárazon sem tengeren,
hol nyomod nem keresem,
csak megleljelek!“

36. Most szót mondok, mese-szót és rege-szót:

¶ Hagyjuk most kicsinyég Aucasint s szóljunk Nicolete-ről. A hajó, melyen Nicolete hányódott, Carthago királyáé volt, aki pedig atyja vala Nicolete-nek. És volt neki tizenkét fiútestvére is, valamennyien királyok és fejedelmek. Mikor a hajóbeliek látták, hogy Nicolete milyen szép leány, nagy tisztességgel kezdtek véle bánni, s ünnepséget tartottak felviditására, kérdezgetvén, honnan való volna? Mert igen rangbéli személynek s fejedelmi eredetűnek alíták. Ő azonban nem felelhetett meg nékik, hogy ki volna, mert még gyenge gyermek korában rabolták vala el. Tovább hajóztak hát, míg Carthago városa alá nem értek. Mikor Nicolete megpillantotta a várfalakat és a vidéket, egyszerre eszébe jutott, hogy itt nevelkedett s zsenge korában innen rabolták el. Mert annyira nem volt egészen kicsiny gyermek, hogy ne tudta volna, hogy Carthago királya vala édesatyja s ez a város nevelkedése helye.

37. Most ének következik:

¶ Nicolete, a drága gyermek,
alighogy a parton termett,
hol elé ragyogva kelnek
falak, ormok s büszke termek,
szóra búslakodva gerjed:
„Jaj, bár rangom nagyra terjed,
bár vagyok királyi gyermek
s testvéreim fejedelmek,
jaj, mit ér? vad nép ölelget,
jaj, Aucasin, merre lellek?
Drága úrfi nem feledlek,
édes képed, hű szerelmed
bennem ég és bennem erjed.
Isten adjon segedelmet
két karodban lelni enyhet,
két karod közt elmerengek
s szájon és orcán melenget
csókjaid heve!“

38. Most szót mondok, mese-szót és rege-szót:

¶ Mikor Carthago királya Nicolete-et ekként beszélni hallotta, karjait nyaka köré vetvén megölelte. „Drága szépségem, mondá, szólj, ki vagy hát? Ne félj így tőlem!“ „Felség, felelé Nicolete, én a carthagói király leánya vagyok s zsenge koromban elraboltak, vagy tizenöt évvel ezelőtt.“ Mikor a carthagóbeliek ezt a beszédet hallották, nyomban megismerték, hogy Nicolete igazat szól s tisztességére nagy nagy ünnepséget csapván a palotába vitték, király leányához illően. Mindjárt feleségül akarták adni az egyik pogány fejedelemhez, de Nicolete-nek eszében sem volt a házasság. Igy maradt ott három vagy négy napig. Akkor azon kezdte törni fejét, mily csellel indúlhatna Aucasin keresésére. Hegedőt szerzett s hegedűlni tanúlt, mígnem egy napon csakugyan feleségül akarták adni egy hatalmas pogány királyhoz. Akkor éjszaka kiszökött s a kikötőbe menvén, egy szegény asszonynál rejtőzött el a parton. Arravaló micsodás füvet kerítvén fejét és orcáját megkente, valamíg egészen megfeketedett és megbarnult. Aztán zekét, köpenyeget, fiú-inget és nadrágot varratott s vándorló énekesnek öltözvén, vette a hegedőt s addig kérlelte az egyik hajóst, valamíg az hajójába nem fogadta. A hajósnép fölvonta a vitorlát s nyilt tengerre evezvén Provence partjaihoz közeledett. Ott Nicolete kiszállott a hajóból, vette hegedűjét s hegedőlve járta végig az országot, valamíg Biaucaire várához nem érkezett, ahol Aucasin lakozott.

39. Most ének következik:

¶ Biaucaire-ban egy napon
Aucasin a bástyán űle,
fönn a széles kőlapon
és vitézei körűle.
Víg madárraj énekelt,
bimbó, lomb pattant örűlve,
s ím elé, fénnyel derűlve
Nicolete emléke kelt:
bús sohajé, multaké,
könnyeké is, hulltaké.
S hopp! egyszer csak jött a lány
hegedővel, halk vonóval
s ily beszéd kelt ajakán:
„Zengek néktek rege-szóval
dús lovagnép fönt s alant,
Aucasin úr mily kaland
szerelmetes hőse lett
s édes párja Nicolete!
Lovag a lányt úgy szerette,
rengetegben felkereste,
ám Torelore fokán
foglyul ejté vad pogány,
s nem is tudni, hova lett?
Most az édes Nicolete
carthágói fok felett
búsong, bár király az atyja
s bár egész nép szolga-hadja;
ám az apja mondogatja,
vad pogánynak nőül adja
s Nicolete-et bú rikatja,
jaj, mert minden gondolatja
csupán ama Aucasin
s esküszik keservesen,
nem lesz másé sohasem,
ha az övé nem leszen,
akit úgy szeret.“

40. Most szót mondok, mese-szót és rege-szót:

¶ Mikor Aucasin Nicolete-et ekként beszélni hallotta, igen megörült s félrevonván őt, kérdezgetni kezdte. „Drága öcsikém, szólt Aucasin, nem tudsz-e valamit ama Nicolete-ről, akiről itt énekeltél?“ „Dehogyisnem, úrfi, tudom róla, hogy ő a legnemesebb, és legokosabb teremtmény, aki csak valaha e világon teremtődött. Ő a carthagói király leánya, aki ugyanakkor ejtette őt rabúl, mikor Aucasint s magával vitte Carthagóba, holott is mikor megtudta, hogy Nicolete az ő leánya, tisztességére nagy ünnepséget rendelt. Most pedig azt forgatja elméjében, hogy egy napon

Original from UNIVERSITY OF CALIFORNIA

feleségül adja leányát Spanyolföld valamelyik leghatalmasabb fejedelméhez. Nicolete azonban inkább felakasztatja vagy tűzön sütteti magát, semhogy akármelyiket is férjéűl fogadja, bármily nagy úr légyen is.“ „Hej édes öcsikém, szólt Aucasin gróf, ha hajlandó lennél visszafordúlni abba az országba s megmondani Nicolete-nek, hogy jöjjön ide egy szóra, annyit adnék javaimból, amennyit csak kérni, vagy elvinni tudnál. És tudd meg azt is, hogy én az ő érte való szerelmem mián más személyt feleségül nem veszek, ha még oly rangbéli vérség lenne is, hanem csak őreá várok s vagy ő lesz a házasfelem, vagy senki. És ha tudtam volna, hol találhatok reá, nem kutattam volna tovább a világot.“ „Urfi, felelé a leány, ha megtartod igéretedet, visszamegyek érte, megteszem néked és néki, akit igen szeretek.“ Aucasin akkor fogadalmat tett a leánynak s húsz ezüstpénzt is adatott neki. Nicolete elbúcsúzott s Aucasin sírni kezdett édes feléért való szerelmében. Mikor pedig Nicolete őtet sírni látta, „Urfi, mondá, ne félj semmit is, mert kevés idő jártán városodba hozom édesedet s ismét látni fogod őt.“ Mikor ezt Aucasin hallotta, igen megörvendezett. Nicolete pedig eltávozván, a városba ment, az ispán özvegyének házához, minthogy az ispán, az ő fogadott atyja, immáron nem élt. Ott megszállván, elbeszélte az asszonynak dolgai estét s az ispán özvegye ráismert benne nevelt Nicoletejére. Mosdót és fürdőt készített tehát a leánynak s nyolc nap elteltével egy valami fűvel, mely vérehullajtónak is neveztetik, megkente Nicolete-et, aki attól szebbé változott, mint valaha is volt. Akkor aztán felöltözött pompás selyem köntösökbe, amilyeneknek az ispánné nagy bőségében volt s leült a szobában egy selyemmel kivarrott szőnyegvánkosra, beszólitván az asszonyt, hogy most már mehet Aucasinért, az ő édes feléért. Az ispánné aszerint is cselekvék. Mikor pedig a várba érkezett, Aucasint Nicolete-jeért siránkozva és sóhajtozva találta, amiért oly soká késlekedik. Az úri hölgy így szólt Aucasinhoz: „Aucasin, ne búslakodj tovább, hanem jer velem iziben, hadd mutassam meg néked azt a valamit, amit legjobban szeretsz a világon. Mert itt van Nicolete, a te édes feled, aki messze földről idejött keresédre.“ És Aucasin nagyon megörült.

41. Most ének következik:

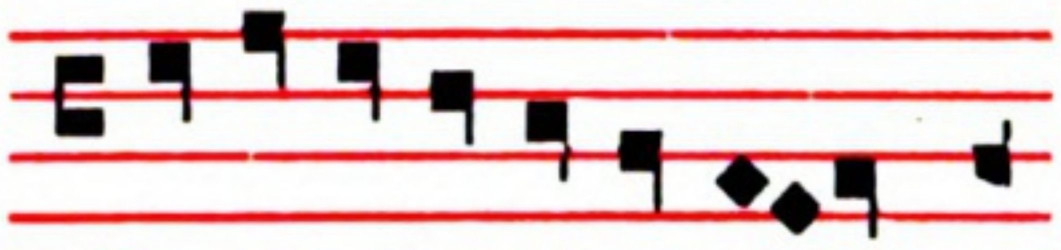

¶ Nosza, mikor Aucasin

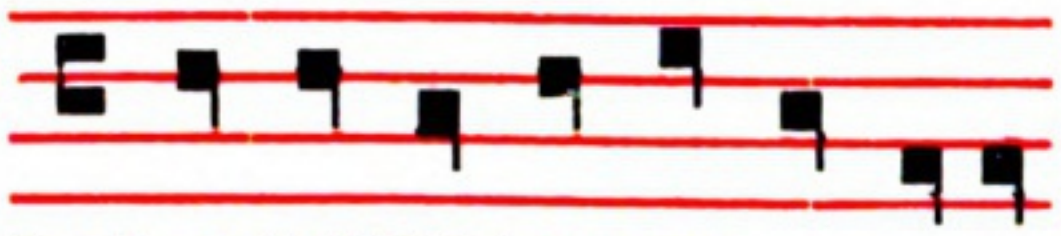

kedveséről hírt veszen,
hogy itt van, közel helyen,
örvend, mint még sohasem.
Ispánnéval sebtiben
a kastélyba bémegyen,
szép szobába besiet,
ahol várja Nicolete.
Látja a lány és ezen
örvend, mint még sohasem,
nosza, víg ugrást teszen,
s mikor belép Aucasin,
nyomban karja közt terem,
csókolja édesdeden,
szemét, száját tüzesen.
Fut az éj s más reggelen
Nicolete-tel rendesen
oltárhoz megy Aucasin
és a lány grófné leszen.
Aztán hosszú éveken
éltek vígan, édesen,
nem ért több gyászt Aucasin
s véle Nicolete-je sem,
búcsút mond hát énekem,

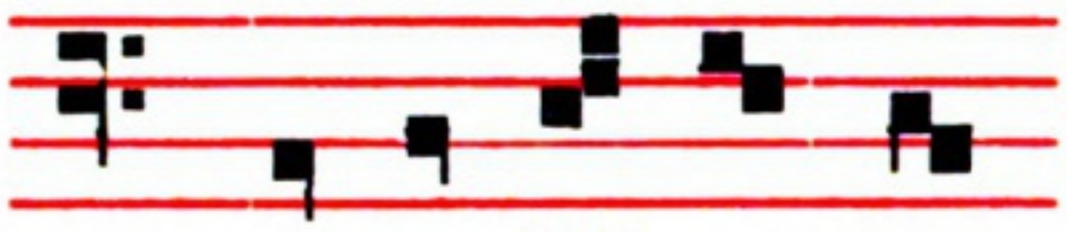

s nincsen több szavam.

¶ AZ AUCASIN ÉS NICOLETE-RŐL SZÓLÓ XII. SZÁZADBELI CHANTE-FABLE-T (ÉNEKES HISTÓRIÁT) AZ ÓFRANCIA EREDETIBŐL A HERMANN SUCHIER-FÉLE KIADÁS ALAPJÁN (PADERBORN, 1878.) MAGYARRA FORDÍTOTTA TÓTH ÁRPÁD. SAJTÓ ALÁ RENDEZTE, MINT A MONUMENTA LITERARUM I. SOROZATÁNAK 3. SZÁMÁT KIRÁLY GYÖRGY. A KÖNYV TIPOGRÁFIAI ELRENDEZÉSÉT KNER IMRE TERVEZTE. NYOMTATTA ÉS KIADTA KNER IZIDOR, GYOMÁN, 1921.
MERITETT PAPIROSON 60 SZÁMOZOTT,
FAMENTES PAPIROSON 600
PÉLDÁNYBAN.

KNER·IZIDOR
KÖNYVNYOMTATÓ
K
I
GYOMA
1882
K
L

MONUMENTA
LITERARUM
I. SOROZAT
3. SZÁM

U. C. BERKELEY LIBRARIES

C057471892

RETURN TO: CIRCULATION DEPARTMENT
198 Main Stacks

LOAN PERIOD 1 Home Use	2	3
4	5	6

ALL BOOKS MAY BE RECALLED AFTER 7 DAYS.
Renewals and Recharges may be made 4 days prior to the due date.
Books may be renewed by calling 642-3405.

DUE AS STAMPED BELOW.

JUN 28 2003		

FORM NO. DD6
50M 5-02

UNIVERSITY OF CALIFORNIA, BERKELEY
Berkeley, California 94720–6000